Αν ισχύει η άποψη ότι η Τέχνη απαιτεί τις πιο έντονες οδύνες προκειμένου να έρθει στη ζωή, ο Μάρκος Βαμβακάρης αποτελεί ένα από τα πιο ηχηρά και πονεμένα παραδείγματα. Τέτοια μέρα, σαν την σημερινή, πριν 47 χρόνια, εγκατέλειψε τα εγκόσμια. Τα σχεδόν 67 χρόνια που πέρασε επίγεια ήταν αντισυμβατικά, περιθωριακά και βασανισμένα.

Η περίπτωσή του είναι σπάνια. Υπήρξε αυτοδίδακτος στιχουργός, μουσικός, ερμηνευτής. Το στίγμα που άφησε μέσα από την Τέχνη του, παραμένει επίκαιρο, αληθινό, άλλοτε σκληρό, ενίοτε σαρκαστικό και θα έτσι θα παραμείνει στο διηνεκές. Διότι οι εποχές μπορεί να αλλάζουν, οι συνήθειες παρομοίως, αλλά ο άνθρωπος παραμένει ίδιος απαράλλαχτος, με τις ίδιες επιθυμίες, τις ίδιες ανασφάλειες.

Το καύσιμο της ζωής του, αλλά και η έμπνευση της Τέχνης του, ήταν η φτώχια, η αδικία, ο κατατρεγμός. Η καθημερινότητα τον έκανε σκληραγωγημένο και ανθεκτικό, η Τέχνη του έδωσε το άλλο μισό και τον έκανε τρυφερό και ευαίσθητο. Αφηγείται ο γιός του Στέλιος: *«Ο Μάρκος μπορούσε να συνεννοηθεί ακόμα και με τα δένδρα»*

Από τα μέσα της δεκαετίας του 20 όταν ξεκινά την μουσική του πορεία, στο ’33 όταν ηχογράφησε το πρώτο του τραγούδι, έως τον πόλεμο, ήταν η περίοδος που γνώρισε την μεγάλη επιτυχία και αποδοχή. Ταυτόχρονα ταλαιπωρείται από τους δαίμονες του περιθωρίου. Αργότερα θα ομολογήσει:

«...ήμουνα ένα ρεμάλι και μισό, και δεν ενδιαφερόμουνα παρά μόνον για το μπουζούκι και το χασίσι μου...»

Η άποψη ότι δεν φάνηκε αντάξιος απέναντι στους γονείς του και δεν κατάφερε να προσφέρει στα δικά του παιδιά ότι ήθελε θα τον καταδιώκει έως τέλους. Στο ίδιο επίπεδο κυμαίνεται και η άποψη του περί επιτυχίας και αναγνωρίσεως. Εξομολογείται στην αυτοβιογραφία του όπως συντάχθηκε από την Αγγελική Βέλλου Kail: «*..Όμως το 'χω παράπονο ότι εγώ ο Μάρκος, που άρχισα όλο αυτό το νταλαβέρι του λαϊκού τραγουδιού, δεν ωφελήθηκα οικονομικώς όσο αυτοί οι μπουζουξήδες που είναι τώρα και κάνουν τον μέγα και τον τρανό...*»

Από το βιβλίο του Νέαρχου Γεωργιάδη «ο Μάρκος όπως τον γνώρισα», μια εικόνα του Παναγιώτη Κουνάδη. Από αριστερά ο Δημήτρης Ριζιώτης, ο Μάρκος και ο συγγραφέας, στην δουλειά του οποίου, οφείλουμε πάρα πολλά, για τα στοιχεία που σήμερα είναι γνωστά για τον καλλιτέχνη. Η φωτογραφία, σύμφωνα με τον γεννημένο στην Μόρφου της Κύπρου, Ν. Γεωργιάδη (1943 - 2013), είναι τραβηγμένη τον Αύγουστο του '65 έξω από το σπίτι του Μάρκου, που είναι εξηντάρης αλλά μοιάζει πολύ μεγαλύτερος, όπως παρατηρεί ο συγγραφέας.

Σε μια μεταγενέστερη έκδοση, όπου ο Μάνος Τσιμιλίδης επιμελήθηκε μια σειρά αφηγήσεων του Στέλιου Βαμβακάρη, με τίτλο ο Αγιος Μάγκας, έχουμε ακόμα μια εικόνα για την περιθωριοποίηση που βίωσε ο Μάρκος, καθώς επιστρέφοντας στο σπίτι μετά από ένα άγονο από μεροκάματο βράδυ, εξομολογείται ο πατέρας στο μικρό παιδί που τον συνοδεύει: *«Με προσβάλανε απόψε. Στεναχωρήθηκα. Ο βράχος λύγισε. Κοίταξε ρε μάγκα, πως κατάντησα. Με βλέπουνε σαν αντίκα. Να μην μπορώ εγώ να βγάλω μια δεκάρα και να κονομάνε τα τζουκ μποξ»*

Στην ίδια έκδοση όπου πολύ εύστοχα ο Στέλιος παρατηρεί πως: *«η μουσική ήταν το αντίδοτο της φτώχιας»* ,
μας λέει πως:
«Ο Μάρκος ξυπνούσε στους ανθρώπους την απλοχεριά».
Λίγο πιο κάτω μας μεταφέρει το καύχημα κάποιων θαμώνων:
«εμένα που με βλέπεις, μου 'παιξε ο Μάρκος ο Βαμβακάρης και χόρεψα»

Στην εξαιρετική δουλειά της Ιωάννας Κλειάσιου «και η βρόχα έπιπτε …στρέιτ θρου» μια βιογραφία του Γιώργου Ζαμπέτα, υπάρχει μια σπαραχτική περιγραφή όπου ο Μάρκος χειμώνα του '56 προσλαμβάνεται από τον Αντώνη τον Βλάχο «για να βγάλει κάνα φραγκάκι». Ένα βράδυ από μια παρέα του δίνουν ένα κατοστάρικο για να χορέψει ζειμπέκικο. Όπως λέει ο Ζαμπέτας *«Στο επάγγελμά μας δυο ήταν που χορεύανε ωραία το ζεϊμπέκικο, Μάρκος Βαμβακάρης και ο Μανώλης Χιώτης».*
Χόρεψε ο Μάρκος αλλά μετά βγήκε έξω από το μαγαζί βήχοντας άσχημα.

«Ρε Μάρκο δεν θα ξαναγίνει αυτή η δουλειά ποτέ πια στο υπογράφω, όσο είσαι μαζί μου δεν θα ξανακάνεις τέτοια νταλαβέρια… Έβλεπα έτσι έναν Μάρκο, έναν άνθρωπο με τόσην ιστορία, αυτόν που μας έστρωσε το τραπέζι για να τρώμε εμείς, τώρα να είναι σε αυτά τα χάλια.»

Στην επόμενη σελίδα φιλοξενείται και μια εικόνα όπου εικονίζεται όλη η ορχήστρα, (Ζαμπέτας, Παπά, Περπινιάδης, Ματθαίου, Πομώνης, Μπουρλιάσκος) και ο καταστηματάρχης Αντώνης Βλάχος. Μόλις που διακρίνεται στην πίσω σειρά, ο Μάρκος.

Υπήρξαν όμως και κάποιοι που ακόμα και τις στέγνες του τον τιμούσαν. Όπως ο Άκης Πάνου, που μια φορά είπε στη γραμματέα ενός διευθυντή φωνογραφικής καθώς περίμεναν στο σαλονάκι να τους δεχτεί: *«Πες του δικού σου να δείξει σεβασμό. Θα μπεί πρώτα ο Μάρκος και θα περιμένουμε εμείς οι υπόλοιποι».*

Το 1960, το έργο του Μ.Β. έγινε ευρύτερα γνωστό, μέσα από την φωνή του Γρ. Μπιθικώτση που ερμηνεύει το ρεπερτόριο του για την Κολούμπια. Έτσι ένα κομμάτι από την χαμένη αναγνώριση θα το χαρεί, πριν το φυσικό του τέλος.

Σε κάθε περίπτωση όμως, η καθολική αναγνώριση θα έρθει μετά. Ο ρόλος του στην ρεμπέτικη αλλά και ευρύτερη λαϊκή σκηνή, θα εξερευνηθεί, θα αφηγηθεί μετά τον θάνατό του. Που να το φαντασθεί και ο ίδιος, ότι είκοσι ένα χρόνια, από τότε που εγκατέλειψε τα εγκόσμια, στη Σύρα στην ιδιαιτέρα του πατρίδα του, θα άνοιγε και μουσείο με το όνομά του.

Στο βιβλίο του Ν. Γεωργιάδη (σ.26), ο συγγραφέας μεταφέρει ένα σχόλιο του και την αντίδραση του Μάρκου: *«...ο Μπιθικώτσης τραγούδησε πολύ ωραία τα τραγούδια σου»* για να λάβει την απάντηση:
«Αυτή η κουφάλα ο Μπιθικώτσης ερχόταν εδώ πέρα και με ρώταγε γεμάτος αγωνία: "θα γίνω δάσκαλε;" κι εγώ του έλεγα: "θα γίνεις Γρηγόρη. Υπομονή και θα γίνεις! Και τώρα που έγινε και είναι με τον Θεοδωράκη, τον ξέχασε το Μάρκο τον δάσκαλό του αυτή η κουφάλα ο Μ
πιθικώτσης».

Για να συμπληρώσει ο Ν.Γ.: *«Ωστόσο όλα αυτά τα λόγια τα έλεγε με ένα ήρεμο παράπονο και μια τρυφερότητα που είχε κάτι το χαϊδευτικό»*

